

Sygn. akt XXVIII Co 17/21

POSTANOWIENIE

Dnia 3 września 2021 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie, XXVIII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: Sędzia Tomasz Niewiadomski

po rozpoznaniu w dniu 3 września 2021 roku w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

w sprawie z wniosku W. K. i M. P.

przeciwko (...) Bank spółce akcyjnej z siedzibą W.

o udzielenie zabezpieczenia

postanawia:

I. udzielić zabezpieczenia roszczenia W. K. i M. P. o ustalenie nieważności umowy kredytu hipotecznego nr (...), indeksowanego do CHF, zawartej w dniu 30 maja 2007 roku, poprzez wzajemne unormowanie praw i obowiązków stron polegające na wstrzymaniu obowiązku dokonywania przez W. K. i M. P. spłat rat kapitałowych w wysokości i terminach określonych ww. umową – od dnia wydania niniejszego postanowienia do dnia uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie wszczętej w trybie art. 733 kpc o ustalenie nieważności ww. umowy;

II. na podstawie art. 733 kpc wyznaczyć W. K. i M. P. termin dwóch tygodni na złożenie pozwu o ustalenie nieważności umowy kredytu hipotecznego nr (...), indeksowanego do CHF, zawartej w dniu 30 maja 2007 roku – pod rygorem upadku zabezpieczenia wskazanego w pkt. I sentencji niniejszego postanowienia;

III. w pozostałym zakresie wniosek oddalić.

Sygn. akt XXVIII Co 17/21

UZASADNIENIE

postanowienia z 3 września 2021 roku

W dniu 5 lipca 2021 roku do tut. Sądu wpłynął wniosek W. K. i M. P. o zabezpieczenie roszczenia o ustalenie nieważności umowy kredytu hipotecznego nr (...) zawartej w dniu 30 maja 2007 roku. Powództwo w tym zakresie ma być wkrótce wytoczone. W związku z tym wniesiono o unormowaniu praw i obowiązków na czas trwania ww. postępowania poprzez:

a. wstrzymanie obowiązku dokonywania przez wnioskodawców spłat rat ww. kredytu w okresie od dnia wydania postanowienia do uprawomocnienia się wyroku w zainicjowanej w przyszłości sprawie;

b. zakazanie obowiązanemu złożenia oświadczenia o wypowiedzenia ww. umowy - od dnia wydania postanowienia o zabezpieczeniu do dnia uprawomocnienia się orzeczenia kończącego ww. postępowanie.

c. zakazanie obowiązanemu dokonania czynności przekazywania informacji o braku dokonywania przez powoda spłat rat kredytu wynikającego z ww. umowy, do wszelkich podmiotów zajmujących się gromadzeniem i ujawnianiem danych dot. informacji kredytowych i gospodarczych (w tym szczególności do Biura (...) S.A.).

Zdaniem wnioskodawców ww. umowa zawarta pomiędzy nimi, a obowiązującym bankiem, jest nieważna, przede wszystkim ze względu na zawarcie w niej klauzul abuzywnych.

Odnosząc się do kwestii interesu prawnego podniesiono, że ze względu na tożsamość konstrukcyjną umów kredytów hipotecznych zawartych przez obowiązujący bank, jak i ich ilość, istnieje uzasadniona obawa niewypłacalności pozwanego w związku z ryzykiem masowego dochodzenia tożsamych roszczeń przez innych klientów banku. Dodatkowo spłacono już kwotę przekraczającą wysokość kapitału udzielonego kredytu (pозew k. 3-13).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Wniosek o zabezpieczenie jest zasadny w części dotyczącej zwolnienia wnioskodawców z obowiązku uiszczania rat w związku z ww. umową kredytu. W pozostałym zakresie wniosek nie jest zasadny i nie zasługuje na uwzględnienie.

Należy wskazać, iż zgodnie z art. 730¹ § 1 kpc udzielenia zabezpieczenia może żądać każda strona lub uczestnik postępowania, jeżeli uprawdopodobni roszczenie oraz interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia. Okoliczności te muszą być spełnione **łącznie**, zatem brak uprawdopodobnienia którejkolwiek z nich uniemożliwia uwzględnienie wniosku.

Interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia istnieje wtedy, gdy brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie.

Instytucja uprawdopodobnienia odnosi się do sytuacji, w których ustawa procesowa nie wymaga ustalenia twierdzeń o faktach przy pomocy dowodów, lecz zadawała się mniejszym stopniem pewności. Uprawdopodobnienie może być przeprowadzone przez sąd przy użyciu środków, które uzna za właściwe, nie wyłączając środków dowodowych. Przy uprawdopodobnieniu nie jest jednak konieczne zachowanie szczególnych przepisów o postępowaniu dowodowym (art. 243 kpc). Uprawdopodobnienie, w odróżnieniu od dowodu, nie daje zatem pewności co do prawdziwości twierdzenia o istnieniu konkretnego roszczenia, ale sprawia, że twierdzenie to staje się prawdopodobne (podobnie Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w uzasadnieniu postanowienia z dnia 13 lutego 2012 roku, I ACz 270/12, LEX nr 1111997; M. Iżykowski: Charakterystyka prawna uprawdopodobnienia w postępowaniu cywilnym, Nowe Prawo 1980, nr 3, str. 71).

Do uprawdopodobnienia twierdzeń w postępowaniu zabezpieczającym odnoszą się ogólne reguły dotyczące uprawdopodobnienia stosowane w postępowaniu cywilnym. Wykazanie prawdopodobieństwa roszczenia może być przeprowadzone za pomocą takich niesformalizowanych środków, jak: pisemne oświadczenia osób trzecich, nieformalne przesłuchanie stron lub strony bądź świadków, dokumenty itp. Sąd winien mieć jednak na uwadze zgromadzony w sprawie materiał dowodowy. Z kolei przy wyborze sposobu zabezpieczenia sąd uwzględni interesy stron lub uczestników postępowania w takiej mierze, aby uprawnionemu zapewnić należytą ochronę prawną, a obowiązane nie obciążać ponad potrzebę.

Z kolei art. 755 § 1 pkt 1 kpc stanowi, iż jeżeli przedmiotem zabezpieczenia nie jest roszczenie pieniężne, sąd udziela zabezpieczenia w taki sposób, jaki stosownie do okoliczności uzna za odpowiedni, nie wyłączając sposobów przewidzianych dla zabezpieczenia roszczeń pieniężnych. W szczególności **sąd może unormować prawa i obowiązki stron lub uczestników postępowania na czas trwania postępowania**. Nie ulega wątpliwości, iż powództwo o ustalenie nieważności umowy kredytowej ma charakter niepieniężny, a zatem z mocy ww. przepisu możliwe jest unormowanie praw i obowiązków stron na czas trwania takiego postępowania.

Ponadto stosownie do art. 733 kpc, udzielając zabezpieczenia **przed wszczęciem postępowania w sprawie**, sąd wyznacza termin, w którym pismo wszczynające postępowanie powinno być wniesione pod rygorem upadku zabezpieczenia. Termin ten nie może przekraczać dwóch tygodni.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, należało stwierdzić, iż wnioskodawcy uprawdopodobnili roszczenie o ustalenie nieważności ww. umowy. Zawarte w niej postanowienia umowne dotyczące waloryzacji nie

odwołują się bowiem do ustalanych w sposób neutralny kursów CHF czy jakichś obiektywnych wskaźników, na które żadna ze stron nie ma wpływu. Zasady ustalania kursów zostały natomiast przekazane do wyłącznych uprawnień pozwanego, nie określając bliżej kryteriów ustalania ich wysokości.

Tymczasem w orzecznictwie sądów polskich przyjmuje się, że w świetle takich postanowień umownych, bank może jednostronnie i arbitralnie modyfikować wskaźniki, według których obliczana jest zarówno wysokość kapitału kredytu (*wypłaconej kwoty kredytu*) i świadczeń kredytobiorcy (*rat kredytowych*). Waloryzacja kredytu na podstawie przedmiotowej umowy odbywa się w oparciu o tabele kursowe sporządzane przez pozwanego i to uprawnienie banku do określania wysokości kursów CHF na gruncie zawartej umowy nie doznaje formalnie żadnych określonych ograniczeń. Powszechnie przyjmuje się natomiast, że tego rodzaju klauzule waloryzacyjne stanowią niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ kc (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 września 2020 roku, V ACa 143/20, Legalis nr 2493839, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 12 marca 2020 roku, I ACa 257/19, Legalis nr 2331056), konsekwencją czego jest konieczność uznania umowy za nieważną (podobnie uznał Sąd Najwyższy w wyroku z 11 grudnia 2019 roku, V CSK 382/18, Legalis nr 2277328; Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 13 listopada 2019 roku, I ACa 674/18, Legalis nr 2288617, w wyroku z 4 września 2020 roku, V ACa 44/19, Legalis nr 2502627, z dnia 13 listopada 2019 roku, I ACa 268/19, 2282846; z dnia 23 października 2019 roku, V ACa 567/18, Legalis nr 2271446, z dnia 29 stycznia 2020 roku, I ACa 67/19, Legalis nr 2292747 oraz Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 20 lutego 2020 roku, I ACa 635/19, OSA 2020/2/5.). Ich skutkiem jest wyeliminowanie klauzuli waloryzacyjnej z umowy, która nie może być zastąpiona innymi przepisami, co w efekcie prowadzi do nieważności umowy.

Zatem na potrzeby rozpoznania wniosku o zabezpieczenie Sąd uznał, iż wnioskodawcy uprawdopodobnili swoje roszczenia o ustalenie nieważności ww. umowy. Należy tu mieć na względzie, że uprawdopodobnienie jest łagodniejszym od udowodnienia środkiem procesowym i nie przesądza w żadnym razie o treści ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawie, dla którego istotne jest udowodnienie dochodzonych roszczeń.

W ocenie Sądu wnioskodawcy uprawdopodobnili także posiadanie interesu prawnego w zwolnieniu ich z obowiązku uiszczania rat w związku z ww. umową kredytu – aż do momentu uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie wszczętej w trybie art. 733 kpc o ustalenie nieważności ww. umowy.

Jak wskazano wyżej - interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia istnieje wtedy, gdy brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie. Przepis ten powinien być wykładany w sposób zapewniający maksymalne zastosowanie regulacji płynących z prawa europejskiego w tym Dyrektywy 93/13, której implementacją są polskie przepisy art. 385¹ i następne kc. Rozważane regulacje zmierzają do zaniechania stosowania przez przedsiębiorców niedozwolonych postanowień umownych, w tym do zapewnienia pełnej restytucji świadczeń spełnionych na podstawie takich warunków (por wyrok TSUE w sprawie C-154/15). W wyroku C-407/18 TSUE wskazał, że niezgodne z przepisami powołanej dyrektywy są regulacje krajowe, które uniemożliwiają sądowi zawieszenie postępowania egzekucyjnego do czasu zbadania podniesionych przez konsumenta zarzutów abuzywności umowy. Skoro zgodnie z powołanym orzeczeniem dopuszczalne jest zabezpieczenie roszczenia konsumenta poprzez zawieszenie postępowania egzekucyjnego zmierzającego do wykonania potencjalnie abuzywnych postanowień umowy, to tym bardziej dopuszczalne jest czasowe wstrzymanie wykonywania umowy tego rodzaju.

Celem postępowania w sprawie niniejszej jest nie tylko sądowe zbadanie czy zachodzi nieważność umowy na skutek usunięcia z niej klauzul abuzywnych, ale i definitywne rozwiązanie powstałych na tym tle sporów pomiędzy stronami. Wstępna analiza pozwu wskazuje, iż wnioskodawcy uprawdopodobnili takie roszczenie. Otrzymał on kredyt w wysokości 650 000 złotych, z czego na dzień złożenia wniosku spłacił już wyższą kwotę (tj. 276 471,36 PLN oraz 98 812,80 CHF) i nadal regularnie uiszczają raty. Odmowa zabezpieczenia oznaczałaby zatem zezwolenie Sądu na realizację potencjalnie nieważnej umowy i teoretycznie mogłaby skutkować koniecznością wytoczenia kolejnego powództwa o zapłatę, aby zrealizować w pełni skutek restytucyjny związany z uznaniem określonych postanowień za abuzywne. Uregulowanie stosunków między stronami na czas trwania procesu polegające na wstrzymaniu obowiązku

spląty rat, które z racji nieważności umowy nie są należne, pozwala na uniknięcie kolejnego procesu o ich zwrot. **Taki proces należałoby traktować jako poważne utrudnienie realizacji celu niniejszego postępowania, którym jest przecież definitywne rozstrzygnięcie sporu pomiędzy stronami.** Spłata przez kredytobiorcę co najmniej kapitału udzielonego kredytu wskazuje, iż zachodzi interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia roszczenia niepieniężnego w sprawach dotyczących ważności kredytów denominowanych lub indeksowanych do walut obcych. Warto zaakcentować, iż analogiczne stanowisko zajął tutaj Sąd w postanowieniu z 1 czerwca 2021 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt XXVIII Cz 5/21.

W pozostałym zakresie wniosek podlegał oddaleniu jako bezzasadny. Nie uszła uwadze Sądu pewna niekonsekwencja wnioskodawców w zakresie jednego ze sposobów wnioskowanego zabezpieczenia. Z jednej strony twierdzą oni, że zawarta przez nich ww. umowa kredytu jest nieważna, a z drugiej strony domagają się oni nałożenia na pozwanego zakazu jej wypowiedzania. Skoro umowa jest nieważna ex lege, to zbędny jest ewentualny zakaz jej wypowiedzania. Nie do zaakceptowania jest pogląd zakładający możliwość nałożenia w trybie zabezpieczenia zakazu wypowiedzania umowy, tym bardziej takiej, co do której twierdzi się, że jest nieważna.

Poza tym należy pamiętać, iż podstawą wypowiedzenia ww. umowy mogą być inne okoliczności niż tylko brak spląty rat kredytu – co wynika z treści tej umowy. Zatem ustanawianie generalnego zakazu wypowiedzania ww. umowy byłoby zdecydowanie zbyt daleko idącą ingerencją Sądu i obciążaniem pozwanego ponad potrzebę w rozumieniu do art. 730¹ § 3 kpc.

Sąd nie mógł także zakazać pozwanemu przekazywania informacji do biur informacji kredytowej na temat stanu realizacji kredytu gdyż byłoby to sprzeczne z treścią art. 105 ust. 4i ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku – Prawo bankowe (tj. Dz. U. z 2020 roku, poz. 1896 ze zm.). Z treści pkt I postanowienia wynika wręcz obowiązek pozwanego przekazania do podmiotów wskazanych w art. 105 ust. 4 ww. ustawy danych o tym, że splata ww. kredytu uległa zawieszeniu na mocy niniejszego postanowienia Sądu. Brak dokonywania splat nie może być podstawą skutecznego wypowiedzenia ww. umowy skoro Sąd zawiesił ten obowiązek. Zatem skutek ten wynika już z treści pkt. I sentencji postanowienia.

Reasumując należy stwierdzić, iż wniosek o zabezpieczenie zasługiwał jedynie na częściowe uwzględnienie. Wnioskodawcy nie wykazali bowiem, iż brak zabezpieczenia ponad sposób określony w sentencji postanowienia - w jakikolwiek uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie. Mając na uwadze powyższe okoliczności, na podstawie art. 730 i art. 730¹ kpc, Sąd orzekł jak w sentencji. Dodatkowo z mocy art. 733 kpc Sąd określił termin 14 dni na wytoczenie powództwa o ustalenie nieważności ww. umowy – pod rygorem upadku zabezpieczenia wskazanego w pkt. I sentencji.

(...)